

Autoreferat

I. Imię i Nazwisko.

Andrzej Pietrzak

II. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 1985 - absolutorium z teologii, Instituto Teológico São Paulo, São Paulo, Brazylia;
- 1990 - bakalaureat z teologii, Uniwersytet Świętego Anzelma, Rzym, Włochy;
- 1991 - magisterium z teologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin, Polska;
- 1992 - licencjat kościelny z teologii fundamentalnej, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Polska;
- 2001 - doktorat z teologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin, Polska. Na podstawie rozprawy: Opcja na rzecz ubogich znakiem wiarygodności Kościoła Chrystusowego w świetle Dokumentów końcowych Konferencji Ogólnych Episkopatu Latinoamerykańskiego. Lublin 2000 maszynopis ss. 333;
- 2005 - licencjat kościelny z misjologii, Papieski Uniwersytet Gregoriański, Rzym, Włochy.

III. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych.

- 1992-1996, 2003-2004, 2005-2008 – Wyższe Seminarium Duchowne Księży Werbistów w Pieniężnie, Polska;
- 2002-2003 – Divine Word College, Epworth, IA, USA;
- od 2005 - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin, Polska. Adiunkt w Katedrze Misjologii.

IV. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa)

Książka:

1. Pietrzak A. *Modele ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary w teologii latynoamerykańskiej*. Lublin: Wyd. KUL 2013 ss. 457.

Artykuły:

1. A. Pietrzak. *Ignacio Ellacuría. Teoria poświadczona męczeństwem*. W: *Leksykon wielkich teologów XX/XXI wieku*. T. 3. Red. J. Majewski, J. Makowski. Warszawa 2006 s. 101-111.
2. A. Pietrzak. *Jon Sobrino. Latynoamerykańska chrystologia wyzwolenia*. W: *Leksykon wielkich teologów XX/XXI wieku*. T. 3. Red. J. Majewski, J. Makowski. Warszawa 2006 s. 354-363.
3. A. Pietrzak. *Teologia protestancka w Ameryce Łacińskiej – terra incognita*. W: *Ameryka Łacińska wobec wyzwań globalizacji*. Red. M.F. Gawrycki. Toruń 2006 s. 339-354.
4. A. Pietrzak. *Uzasadnienie inkulturacji we współczesnej teologii – status quaestionis*. „Roczniki Teologiczne” 54:2007 z. 9 s. 5-21.
5. A. Pietrzak. *Inkulturacja w ujęciu Michaela Amaladossa*. W: *Scio cui credidi. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana*

- Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin.* Red. I. S. Ledwoń, K. Kaucha, Z. Krzyszowski, J. Mastej, A. Pietrzak. Lublin: Wyd. KUL 2007 s. 915-927.
6. A. Pietrzak. *Krytyka korporacji transnarodowych w środowiskach chrześcijańskich w Ameryce Łacińskiej.* W: *Polska, Europa, świat. Korporacje transnarodowe.* Red. T. Guz, K.A. Kłosiński, P. Marzec. Lublin-Tomaszów Lubelski 2007 s. 195-209.
 7. A. Pietrzak. „Złoty wiek” Kościoła w Ameryce Łacińskiej. W: *Dzieje kultury latynoamerykańskiej.* Red. M. F. Gawrycki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2009 s. 221-233; wyd. drugie 2010.
 8. A. Pietrzak. *Religie afrykańskie w Ameryce Łacińskiej.* W: *Dzieje kultury latynoamerykańskiej.* Red. M. F. Gawrycki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2009 s. 257-262, wyd. drugie 2010.
 9. A. Pietrzak. *Ameryka Łacińska u progu XXI w. wg Alberta Methola Ferrégo.* W: *Oblicza Ameryki Łacińskiej.* Red. K. Krzywicka & J. Kaczyńska. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2010 s. 13-23.
 10. A. Pietrzak. *Kościół katolicki wobec urbanizacji w Ameryce Łacińskiej.* W: *Pluralizm religijny i kulturowy współczesnego świata. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Henrykowi Zimoniowi SVD w 70. rocznicę urodzin.* Red. Z. Kupisiński i S. Grodź. Lublin: Wydawnictwo KUL 2010 s. 235-245.
 11. A. Pietrzak. *Chrześcijaństwo a kultury w Ameryce Łacińskiej.* „Studia Nauk Teologicznych PAN” T. 5 2010 s. 89-102.
 12. A. Pietrzak. *Duchowni katolicy wobec emancypacji politycznej Ameryki Łacińskiej w XIX wieku.* W: *Dwieście lat niepodległości Ameryki Łacińskiej. Perspektywa historyczna i wyzwania współczesności.* Red. K. Krzywicka. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2012 s. 165-179.
 13. A. Pietrzak. *Prawa z Burgos.* W: *Abiit, non obiit. Księga poświęcona pamięci księdza profesora Antoniego Kościa SVD.* Red. Antoni Dębiński,

Piotr Stanisław, Tomasz Barankiewicz, Jadwiga Potrzeszcz, Wojciech Sz. Staszewski, Anna Szarek-Zwijacz, Monika Wójcik. Lublin: Wyd. KUL 2013 s. 971-984.

b) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Wymieniona w 4 a) książka powstała w wyniku badań finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego z funduszy przeznaczonych na naukę jako projekt badawczy w latach 2007-2010. Wpisuje się ona w główny przedmiot moich badań, którym jest wzajemne oddziaływanie religii i kultur, w aspekcie wiarygodnego spełniania zadań misyjnych w kontekście zjawiska *poiesis* osób, wspólnot i społeczności. Tak określone badania prowadzę w ramach teologii fundamentalnej, w połączeniu z misjologią i latynoamerykanistyką.

Głównym celem prezentowanego dorobku było opracowanie, na podstawie teologii latynoamerykańskiej, modeli ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary, które mogą być wzorcem poietyczno-sensotwórczego spotkania wiary i kultury oraz kultur i wiary. Chodziło o znalezienie modeli, które wspomagają wiarygodną obecności Objawienia i Tradycji chrześcijańskiej w *poiesis* osób, wspólnot i społeczności oraz przyczynią się do dynamizacji i ukierunkowania badań teologicznych na wiarygodne spełnianie zadań misyjno-ewangelizacyjnych Kościoła i teologa. Po zdefiniowaniu i uzasadnieniu problemu badawczego (s. 15-23), rozważeniu jego alternatywnych rozwiązań (s. 23n.) i uściśleniu podstawowych pojęć (s. 27-113), jako kryterium idealizacyjne modeli przyjęto główne tendencje w teologii i przejawy życia Kościoła w Ameryce Łacińskiej po Soborze Watykańskim II, a zwłaszcza strategiczną rolę trzech tzw. uczestników ewangelizacji i inkulturacji (s. 68-73), którymi są: rzeczywistość, zniewolenie i życie wewnętrzne.

Podstawowym osiągnięciem dysertacji są trzy uzupełniające się i nieprezentowane dotąd modele ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary, odzwierciedlające nowsze osiągnięcia teologii i Kościoła w Ameryce Łacińskiej: 1) *model organiczno-wstępujący* (s. 115-207) - szczególnie reprezentatywny w teologii latynoamerykańskiej drugiej połowy XX wieku. Wyróżnia go zainteresowanie szeroko rozumianą rzeczywistością, którą poddaje się

organicznej analizie w świetle Pisma Świętego, Tradycji, nauczania współczesnego Kościoła, osiągnięć teologii i nauki, oraz sugeruje linie kompleksowych działań i zmian. Z tej przyczyny można go porównać do czynności podnoszenia-doskonalenia, która jest dialogicznym i ewangelizacyjno-inkulturacyjnym procesem, ukierunkowanym na przemiany wartości, wzorców, symboli, jednostek, społeczności i jej struktur oraz uzasadniających je mikro- i metanarracjach; 2) *model wyzwolenia* (s. 209-316) – jest przykładem implementacji modelu organiczno-wstępującego. Odpowiada on na problematykę dawnych i współczesnych form zniewolenia obecnych w społeczeństwach, kulturach i życiu wewnętrznym każdego człowieka. Promuje wartości wolności i wyzwolenia, które z chrześcijańskiego punktu widzenia prowadzą do wyzwolenia z grzechów osobistych i społecznych poprzez Jezusa Chrystusa, który wzywa do nawrócenia na wartości królestwa Bożego. Stałym kierunkiem każdego procesu wyzwolenia nie są ideologie społeczno-polityczne, ale prawda objawiona o Bogu, o Kościele, o człowieku i wspólnocie ludzkiej. Implementacja tego modelu prowadzi do zmian indywidualnych i społecznych, które wprowadzić przekładają się na jakość życia tu-i-teraz, ale do nich się nie ograniczają. Model wyzwolenia jest jedną z form spełnienia misji powierzonej człowiekowi przez Boga w raju oraz misji, do której wzywa Jezus Chrystus swoich uczniów. Tym samym jest on drogą udziału w Bożym planie zbawienia i przygotowaniem do pełni wolności w Bogu w czasach eschatycznych. Model wyzwolenia wymagał osobnego omówienia, ponieważ w tej dziedzinie istnieje wyróżniający się dorobek teologów latynoamerykańskich i Kościoła w Ameryce Łacińskiej; 3) *model inkulturacyjnej ewangelizacji życia wewnętrznego* (s. 210-286). Uzupełnia on „zewnętrność” poprzednich modeli, które pomimo niekwestionowanej wartości, niezadowolająco uwydatniają życie wewnętrzne podmiotu-osoby jako miejsce powstawania i rozwoju wiary, także jej odrzucenia. Obejmuje on całokształt doświadczenia człowieka oraz uwzględnia głębsze pokłady jego istnienia. Ostatecznie to właśnie w intymnej płaszczyźnie życia jednostkowo-osobowego – nie umniejszając roli społecznej kulturze, instytucjom eklesjalnym i specjalistom – zachodzi przemiana poglądów, wartości, symboli, wierzeń, rytuałów i wzorców zachowań, istotnych w formowaniu się wiary i realizacji życia inspirowanego Dobrą Nowiną Jezusa Chrystusa. Uwydatnienie roli takiego modelu chroni religię i działania misyjno-ewangelizacyjne przed ich intelektualistyczno-prawną

redukcją, elitaryzmem, powierzchownymi i mechanicznymi implementacjami projektów pastoralnych i wzorców chrześcijańskiego życia.

Oprócz wspomnianych modeli, do osiągnięć zaliczam również zagadnienia, które opracowałem w związku z głównym celem badawczym dysertacji, zwłaszcza:

- a) źródłowe przybliżenie teologii latynoamerykańskiej i problematyki eklezjalnej. Większość przedstawionych osiągnięć w „Wykazie opublikowanych prac” dotyczy Ameryki Łacińskiej;
- b) połączenie problematyki wiarygodności, działań ewangelizacyjno-inkulturacyjnych i *poiesis* osób, wspólnot i społeczeństw (por. np. s. 18, 260, 274-283, 289, 291, 301, 303, 308-316, 325, 327, 339, 341, 347, 351, 360, 364-369, 378, 386). Taka perspektywa otwiera szerokie możliwości mówienia o doświadczeniu ludzkim, Ewangelii i kulturze jako sensownej i twórczej przestrzeni stawania się człowieka, otwartego na transcendencję oraz integrującego wiedzę, działanie, technikę, estetykę i etykę;
- c) opracowanie teorii modelu w teologii (s. 27-75). Chociaż w badaniach teologów powszechnie stosują tę kategorię, brak jest refleksji nad jej statusem metodologicznym (zwłaszcza w j. polskim). Przedstawione wnioski częściowo wypełniają tę lukę;
- d) opracowanie alternatywnych modeli związków wiary (teologii) i kultur (s. 40-52). Dotychczas nasze środowiska zasadniczo opierały się na typologii R. Niebuhra. Praca przybliży ważną dla zrozumienia problematyki wiary i kultur klasyfikację S. B. Bevansa (s. 46-52) oraz typologię J. L. Gonzáleza (s. 36);
- e) zastosowanie Zunifikowanego Języka Modelowania (Unified Modeling Language, UML) do badań nad modelami w teologii. Wprawdzie jest to język stosowany do analizy rzeczywistości, której modele są następnie implementowane w systemach informatycznych, niektóre jego założenia i elementy (s. 63-65), moim zdaniem, można stosować do analizy problemów w humanistyce, a tym samym relacji wiary-kultury i związanych z nimi teorii. Były one pomocne przy typowaniu modeli ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary;

- f) opracowanie nowatorskiej definicji modelu ewangelizacji kultur i inkulturacji wiary (s. 65-75), która oddaje posoborowe osiągnięcia Kościoła w Ameryce Łacińskiej oraz jest próbą przewyciężenia instrumentalnego i wykluczającego podejścia do kultury i osób nimi żyjących. W jej opracowaniu pomocny był wspomniany wyżej język UML;
- g) uwydatnienie znaczenia teologii, która przejawia się w wykonywaniu misji ewangelizacyjnej i w życiu każdego wierzącego w tzw. mikroteologiach lub kryptoteologiach, teologii, która jest *omnioccultata* (s. 105-113);
- h) zwrócenie uwagi na rolę rzeczywistości i jej interpretacje, jako ważnego uczestnika uprawiania teologii, ewangelizacji i doświadczenia religijnego oraz na problem ich możliwych uwikłań wynikających ze społecznych ram poznawania i ideologii (por. np. s. 116-130, 190-207);
- i) typologia aktualnych i modelowych postaw katolików wobec innych religii i wierzeń, tj. asertywno-empatycznego współistnienia, indygenistyczno-majeutyczny, selektywno-translacyjny, powrotu i nawrócenia (s. 180-183);
- j) przybliżenie znanej, ale nieopracowanej w naszych środowiskach metody widzieć-ocenić-działać (s. 190-207). W Ameryce Łacińskiej znalazła podatny grunt, została rozbudowana i stała się „oficjalną” metodą działań CELAM-u, episkopatów, inicjatyw pastoralnych, także w pracy teologów;
- k) przybliżenie złożonego kontekstu historycznego, filozoficznego i kulturowego problematyki wyzwolenia w Ameryce Łacińskiej (s. 209-230). W tym obszarze w polskich środowiskach intelektualnych istnieje znaczna luka i wymagane są dalsze objaśnienia;
- l) adaptacja i rozbudowanie kryteriów pomocnych w implementacji projektów ewangelizacyjno-inkulturacyjnych, uprawianiu teologii, życiu duchowym, a zwłaszcza w sytuacjach konfliktowych i budzących wątpliwość (s. 337-347). Przedstawiona systematyzacja może stanowić punkt wyjścia dalszych dyskusji;
- m) wskazanie na znaczenie metodologii oddolnych, niewykluczających, opartych na fundamentalnej godności człowieka, jedności i uczestnictwie

w kształtowaniu życia osób, wspólnot i społeczności, zwłaszcza eklezjalnych (rozdział I, s. 227, 289, 290, 305, 308, 316, 371). Jest to godne podkreślenia osiągnięcie liderów eklezjalnych w Ameryce Łacińskiej po Soborze Watykańskim II;

- n) wprowadzenie pojęcia „kulturowy broker” i „kompetencji międzykulturowych” do analizy problematyki spotkania wiary i kultur (s. 372-386). Akcentują one potrzebę nabycia stosownej wiedzy i umiejętności, nieodzownych w życiu indywidualnym, eklezjalnym i w pracy teologa.

Powyższe osiągnięcia mogą mieć zastosowanie w następujących dziedzinach:

- a) nauka. Mój dorobek źródłowo poszerza wiedzę o problematyce teologicznej, religijnej i kulturowo-społecznej Ameryki Łacińskiej. Rezultaty badań mogą stanowić punkt wyjścia dalszych dociekań oraz pełnić funkcję punktu odniesienia i krytycznej rewizji aktualnego stanu teologii i latynoamerykanistyki. Jeśli chodzi o teologię, godny uwagi jest zwłaszcza: 1) projekt zwrotu ku rzeczywistym problemom przeżywanym przez osoby, wspólnoty i społeczności, tj. teologii ukierunkowanej na bieżące problemy i misję ewangelizacyjną; 2) akcent na duchowe doświadczenie spotkania Boga w historii i przez stworzenia oraz na misję ewangelizacyjną jako ważnych uczestników generujących wiarygodną teologię; 3) postulat teologii, którą uprawia się pluralistycznie, ale we wspólnocie eklezjalnej i dla ludzi w niej żyjącej, teologii zgodnej z Pismem Świętym i Tradycją oraz w komunii z Kościołem i jego pasterzami;
- b) wspólnoty eklezjalne i liderzy chrześcijańscy. Dysertacja i pozostały dorobek opisują problematykę i proponują kwestie, które mogą pomóc w nowatorskim spojrzeniu na spełnianie zadań ewangelizacyjnych i funkcjonowanie wspólnot eklezjalnych oraz przyczynić się do wypracowania wzorców funkcjonowania liderów chrześcijańskich. Przedstawione modele, problemy i rozwiązania oraz opisy kontekstu, mogą pełnić funkcję porównawczo-krytycznego odnośnika i inspiratora rozwiązań wspomagających wiarygodną i ewangeliczną *poiesis* osób,

wspólnot i społeczności, do których skierowana jest działalność Kościoła i jego liderów;

- c) społeczeństwo. W tym obszarze na uwagę zasługuje metodologia działań oddolnych, niewykluczających, opartych na jedności i uczestnictwie oraz akcent na problematykę wartości, wzorców, symboli, rytuałów i uzasadniających je narracji. W duchu nowszych osiągnięć Kościoła w Ameryce Łacińskiej są to elementy dynamiki zapobiegającej niedomaganiom życia osobistego i wspólnotowego oraz gwarantujące podnoszenie jakości życia. Poza tym moje opracowania mogą przyczynić się do poszerzenia wiedzy na temat Ameryki Łacińskiej, potrzebnej instytucjom rządowym, pozarządowym, mediom i tym wszystkim, którzy mają kontakt z tym regionem świata.

V. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Do pozostałych moich osiągnięć naukowych zaliczam opracowanie następujących zagadnień:

- a) systematyzacja uzasadnień inkulturacji (art. wymienione wyżej w IV.a.4 i 5 oraz książka: A. Pietrzak. *Teologia da inculturação segundo Michael Amaladoss e Mário de França Miranda*. Lublin 2010 ss. 123). W literaturze polskiej ten temat nie został jeszcze wystarczająco opracowany;
- b) opracowanie głównych nurtów teologii protestanckiej w Ameryce Łacińskiej (art. wymieniony wyżej w IV.a.3). Jest to temat ważny dla współczesnego ekumenizmu, ponieważ, w skali globalnej, wspólnoty typu pentykostalnego i fundamentalistycznego stanowią największą i najdynamiczniej rozwijającą się alternatywę chrześcijańską dla tradycyjnych wspólnot protestanckich, prawosławnych i katolickich;
- c) źródłowe opracowanie „Praw z Burgos” (art. wymieniony wyżej w IV.a.13). Są one ważne dla historii misji, stosunku katolików do religii niechrześcijańskich i kultur oraz historii formowania się praw człowieka i prawa międzynarodowego;

- d) zastosowanie do badań nad synkretyzmem afrolatynoamerykańskim pojęcia „owładnięcie”, które adekwatniej opisuje zjawisko transu religijnego. W niektórych środowiskach restrykcyjnie i ideologicznie określa się ten fenomen tylko jako „opętanie” (art. wymieniony wyżej w IV.a.8 s. 259);
- e) opracowanie, na podstawie dorobku teologii latynoamerykańskiej, opcji na rzecz ubogich jako argumentu na rzecz wiarygodności Kościoła (hasło II.D.6 oraz książka w „Wykazie opublikowanych prac” II.A.1).

Inne ważniejsze osiągnięcia:

- a) opracowanie programu studiów licencjackich i doktoranckich z misjologii;
- b) zorganizowanie wspólnie z dr. Ludwikiem Fąsem SVD Konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Misjologów Katolickich, w którym wzięło udział ok. 50 misjologów z Afryki, Azji, Ameryki Południowej i Północnej („Wykaz opublikowanych prac” III.B.1);
- c) popularyzacja wiedzy o Ameryce Łacińskiej, teologii i religiach („Wykaz opublikowanych prac” III.H.1).
- d) pozyskanie wspomnianego wyżej grantu badawczego oraz stypendium na odbycie studiów misjologicznych w PUG w Rzymie (Renovabis, Niemcy);
- e) nagroda zespołowa III stopnia Rektora KUL za wybitną działalność organizacyjną;

Lublin, 17.06.2013 r.

Andrzej Pietrusz